

Nr 35.

Ankom till riksdagens kansli den 12 april 1937 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning av framställningar angående pensioner och understöd åt vissa i statens tjänst anställda eller förut anställda personer m. m.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar rörande det militära pensionsväsendet samt beträffande pensioner att utgå dels från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m., dels ock av affärsdrivande verks medel.

Beträffande utredningen i de ärenden, som behandlas i utlåtandet, får utskottet, i den mån redogörelse i det följande ej lämnas, hänvisa till vederbörande propositioner och motioner.

A. Militära pensionsväsendet.

1:o.

Förre båtsmannen Anders Wikberg Tall. I motion II: 244 har herr *Jonsson* i Haverö hemställt, »att Tall beviljas pension för sin återstående livstid räknat från den 1 januari 1937, till belopp som är vanligt vid liknande fall eller som vederbörande utskott föreslår».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Wikberg Tall är född den 6 augusti 1860 och alltså 76 år gammal;
att han varit anställd såsom båtsman vid Norrlands 3:e båtsmanskompani under tiden den 11 oktober 1880—den 14 december 1897 och alltså tjänat i 17 ²/₁₂ år;
samt att han för sin tjänstgöring erhållit det vitsord, att han sig redligt och utmärkt väl skickat.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande från statskontoret, som i ärendet hört marinförvaltningen.

Marinförvaltningen har anfört, att jämlikt kungörelsen nr 44/1931 hade förordnats, att avskedad båtsman, som innehade minst 15 tjänstår och som under tjänstetiden skickat sig redligt och väl, skulle från och med den 1 juli

1931 komma i åtnjutande av pension genom flottans pensionskassa, såsom om han tjänat i minst 20 år från 20 års ålder. Wikberg Tall syntes fylla samtliga förutsättningar för att erhålla pension enligt nämnda författning.

Statskontoret har för sin del anfört följande:

Wikberg Tall hade enligt för honom utfärdat avskedspass varit anställd som båtsman i mer än 15 år och hade han för sagda anställning erhållit det vitsord, att han sig redligt och utmärkt väl skickat. Beträffande honom förelåge alltså sådana omständigheter, som jämlikt kungörelsen 44/1931 utgjorde förutsättning för beviljande av pension åt avskedad båtsman.

På grund härav hade statskontoret — som icke tidigare mottagit någon ansökning om pension åt Wikberg Tall — genom beslut den 4 mars 1937 beviljat Wikberg Tall pension för återstående livstiden med 200 kronor för år räknat att utgå från och med den 1 juli 1931. I och med detta beslut komme han därjämte i åtnjutande av dyrtidstillägg med 150 kronor för år räknat från och med nyssnämnda dag och pensionsförhöjning med 50 kronor om året, räknat från och med den 1 juli 1934.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit syntes den remitterade motionen icke böra föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har statskontoret, som tidigare icke mottagit någon framställning om pension åt Wikberg Tall, vid prövning av förevarande ärende funnit honom författningen enligt berättigad till båtsmanspension samt tillerkänt honom sådan för återstående livstiden att utgå från och med den 1 juli 1931. Vid sådant förhållande får utskottet hemställa,

att förevarande motion II: 244 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

B. Anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

I. Försvarsdepartementet.

2:o.

F. d. indelte korpralen Alfred Gren. I en den 26 februari 1937 dagtecknad proposition nr 159 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att f. d. indelte korpralen vid Skaraborgs regemente, furiren Alfred Gren må, räknat från och med den 1 januari 1937, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 600 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Gren är född den 25 mars 1862 och alltså 75 år gammal;
att han varit anställd såsom indelt soldat vid Skaraborgs regemente under tiden den 24 januari 1882—31 december 1936;

att han åtnjuter underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa med, förutom dyrtidstillägg, 250 kronor för år ävensom korpralstillägg med 60 kronor för år;

att han varit i ständig tjänstgöring såsom snickare hos kasernofficeren vid nämnda regemente från oktober månad 1913 intill utgången av juni månad 1936 eller — efter frånräknande av den tid om 30 dagar årligen, varunder han fullgjort honom såsom indelt soldat åliggande repetitionsövningar — sammanlagt omkring 21 år;

att han alltsedan den 1 november 1921, förutom naturaförmåner, åtnjutit avlöning enligt i övergångsbestämmelserna till manskapsavlöningsreglementet den 29 juni 1921 (nr 389) angivna grunder;

samt att Gren, som är gift, är ägare till en jordbrukslägenhet, värderad till 3,000 å 4,000 kronor, samt ett mindre sparkapital.

Föredragande *departementschefen* har anfört huvudsakligen följande:

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t den 26 februari 1937 av ärende angående pensionering av viss indelt personal vid armén (proposition nr 158) hade departementschefen uttalat bland annat, att därest — såsom förhållandet vore beträffande Gren — den indelte visserligen varit inkallad till ständig tjänstgöring under mer än 15 år men likväl icke kunde erhålla pension enligt kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst på grund av att tiden för dylik tjänstgöring före 60 års ålder understege 15 år, frågan om pension borde bliva föremål för prövning i varje uppkommande fall för sig. Departementschefen hade därvid tillika anfört, att vid bedömning av dylika ärenden skälig hänsyn även syntes kunna tagas till behovet av understöd.

Vid övervägande från sålunda angiven utgångspunkt av den nu föreliggande pensionsfrågan ansåge sig departementschefen med hänsyn till i ärendet upplysta förhållanden böra förorda, att förslag förelades riksdagen om beviljande av pension åt Gren. Pensionen, vilken syntes böra utgå vid sidan av Gren tillkommande underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa, syntes böra bestämmas till förslagsvis 600 kronor för år och bestridas från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

Under hänvisning till att utskottet i sitt utlåtande nr 34 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionering av viss indelt personal vid armén anslutit sig till Kungl. Maj:ts förslag beträffande prövningen av ärenden av nu ifrågasvarande slag får utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot att Gren tillerkännes pension å ifrågasatt belopp, hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

3:o.

Aktuarien vid generalstaben, majoren i armén Nils Johan August Helleday (*tilläggs pension*). I en den 13 mars 1937 dagtecknad proposition nr 255 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av stats-

rådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att aktuarien vid generalstaben, majoren i armén Nils Johan August Helleday må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar aktuariebefattningen, under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — tilläggs pension från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. till belopp av 1,068 kronor för år.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Helleday är född den 7 juni 1881 och således 55 år gammal;

att han den 5 juni 1901 inträtt i krigstjänst och den 28 juni 1918 på grund av skada, ådragen i tjänsten, erhållit avsked från löjtnantsbeställning på stat vid Södermanlands regemente;

att Helleday i samband med avskedet tilldelats invalidpension till belopp av 1,500 kronor för år, vilken pension inberäknat pensionsförbättring och pensionsförhöjning numera utgår med tillhoppa 2,916 kronor för år jämte dyrtidstillägg;

att han utnämnts den 17 december 1920 till kapten i Södermanlands regementes reserv och den 5 juni 1931 till major i armén;

att han under tiden 2 maj—30 oktober 1921 varit beordrad till tjänstgöring vid lantförsvarets kommandoexpedition;

att han sedan den 1 januari 1922 innehaft befattning såsom aktuarie vid generalstaben med placering å kommunikationsavdelningen;

att han således fullgjort sammanlagt nära 33 års tjänst vid försvarsväsendet, varav såsom aktuarie vid generalstaben under mer än 15 år;

samt att han i sistnämnda egenskap åtnjutit arvode, som för närvarande utgår med 3,180 kronor för år jämte dyrtidstillägg.

Chefen för generalstaben har — med förmälan att Helleday väntades komma att lämna aktuariebefattningen med utgången av juni månad 1937 — hemställt om utverkande åt Helleday av tilläggs pension till så stort belopp, att sammanlagda pensionsförmånen komme att uppgå till hel kaptenspension, och därvid anfört bland annat att från och med den 1 juli 1937 komme enligt av Kungl. Maj:t framlagt förslag nuvarande kommunikationsavdelningen vid generalstaben att ingå i försvarsstaben. Avdelningens personal komme härvid att utökas och aktuariens arbetsuppgifter att bliva alltmer krävande och av en delvis annan art. Då Helledays hälsa, som på grund av hans i tjänsten ådragna skada förut varit svag, under de senare åren alltmer försämrats, kunde han icke beräknas vara i stånd att bekläda denna befattning.

Arméförvaltningens civila departement har — under åberopande av 1928 års riksdags beslut angående beviljande av tilläggs pension åt dåvarande rullföringsbefälhavaren, majoren i armén C. M. Tottie (riksd. skr. nr 352 p. 22) — tillstyrkt medgivande åt Helleday av en tilläggs pension med ett årligt belopp av 1,068 kronor.

Statskontoret, som icke velat motsätta sig framställning till riksdagen om tilläggspension i förevarande fall, har ej haft något att erinra mot det av civila departementet föreslagna beloppet, 1,068 kronor.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må av riksdagen bifallas.

4:o.

Rullföringsbiträdet Carl Magnus Andersson Hammarstrand. I en den 5 mars 1937 dagtecknad proposition nr 259 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva, att rullföringsbiträdet, fanjunkaren i förutvarande Skånska dragonregementets reserv Carl Magnus Andersson Hammarstrand må från och med månaden näst efter den, varunder han frånträder sin befattning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 996 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Hammarstrand är född den 5 juni 1872 och således 64 år gammal;

att han inträtt i krigstjänst den 27 juni 1891, förordnats till vice korpral i förutvarande Skånska dragonregementet den 27 juli 1895 och till korpral i samma regemente den 27 juli 1896;

att han förordnats till sergeant i förenämnda regementes reserv den 13 september 1899 och till fanjunkare i samma reserv den 28 februari 1922;

att han sedan den 1 oktober 1906 eller alltså från 34 års ålder i oavbruten följd innehaft befattning såsom rullföringsbiträde vid Lunds rullföringsområde nr 3 och därunder varit förordnad såsom t. f. rullföringsbefälhavare under sammanlagt 3 månader;

att han beräknas komma att lämna sin befattning såsom rullföringsbiträde med utgången av september månad 1937, då han således innehaft befattningen under 31 år;

att Hammarstrands arvode såsom rullföringsbiträde utgjort 2,130 kronor för år jämte 600 kronor personligt arvodestillägg ävensom dyrtidstillägg;

samt att Hammarstrand icke är berättigad till pension i egenskap av underofficer i reserven.

Utskottet får — under erinran om 1935 års riksdags beslut i fråga om pension åt rullföringsbiträdet K. J. Bergman (bankoutsk. utl. nr 45, p. 12) — hemställa,

Utskottet.

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

5:o.

Extra verkmästaren Adolf Fredrik Malmlöf. I punkten 2 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att extra verkmästaren vid ammunitionsfabrikens avdelning å Karlsborg Adolf Fredrik Malmlöf må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 3,216 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Malmlöf är född den 11 mars 1873 och sålunda nära 64 år gammal;

att han varit anställd *dels* vid Karl Gustavs stads gevärsfaktori under tiden 8 april 1891—31 december 1896 såsom verktygsarbetare samt under tiden 1 januari 1897—9 november 1903 såsom förman, *dels ock* vid ammunitionsfabrikens avdelning å Karlsborg från och med den 19 november 1903, därav såsom förman intill utgången av år 1910 och såsom extra verkmästare å sprängtekniska avdelningen för laborering av tändrör m. m. under tiden därefter;

att han härjämte under tiden 1 januari 1910—25 april 1932 tjänstgjort som kasernunderofficer samt från och med den 1 januari 1910 svarat för ammunitionsfabrikens arbeten, anordningar och materiel å Karlsborgs skjutfält ävensom för ammunitionens handhavande och pjäsernas betjänande vid skjutningarna;

att han sålunda efter fyllda 21 år varit anställd i statens tjänst omkring 43 år;

att Malmlöf, vilken är anställd genom kontrakt med tre månaders uppsägningstid, åtnjuter samma löneförmåner, som tillkomma verkmästare av 1. klassen vid artilleriets fabriker och tyganstalter (6 lönegraden i den i avlöningsreglementet den 20 maj 1927 (nr 170) intagna löneplanen C);

samt att Malmlöf författningsenligt icke är berättigad till pension enligt militära tjänstepensionsreglementet.

Utskottet hemställer,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må vinna riksdagens bifall.

6:o.

Maskinisten Jonas Persson. Under punkten 3 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att maskinisten vid vattenverket i Boden Jonas Persson må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,308 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Persson är född den 14 juli 1871 och således över 65 år gammal;
att han alltsedan den 1 mars 1915 varit anställd såsom maskinist vid vattenverket i Boden, vilket är underställt fortifikationsförvaltningen därstädes;
att Persson således kan tillgodoräkna en tjänstetid av omkring 22 år;
att hans avlöningsförmåner under de senaste fem åren utgjorts av årligt arvode till belopp av 3,600 kronor jämte dyrtidstillägg enligt för oreglerade verk gällande grunder ävensom fri bostad om tre rum och kök med ett uppskattat värde av 504 kronor för år;
samt att Persson, som är anställd medelst kontrakt, beräknas komma att avgå ur tjänst senast med utgången av juni månad 1937.

Utskottet får hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

7:o.

Arbetsförmannen av 1:a klass Otto Enoch Svensson. Kungl. Maj:t föreslår i punkten 4 av samma proposition riksdagen medgiva, att arbetsförmannen av 1:a klass vid marinens centrala beklädnadsverkstad Otto Enoch Svensson må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 2,004 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Svensson är född den 26 juni 1870 och således 66 år gammal;
att han under tiden 2 januari 1891—2 oktober 1894 varit stamanställd vid Svea livgarde;
att han varit anställd som arbetare vid flottans beklädnadsverkstad under tiden 4 december 1894—8 maj 1896 och vid marinens centrala beklädnadsverkstad under tiden 13 mars 1902—31 december 1917 samt såsom arbetsförmän vid sistnämnda verkstad från och med den 1 januari 1918;
samt att Svensson såsom arbetsförmän av 1:a klass enligt kontrakt den 1 oktober 1932 åtnjuter avlöning, motsvarande vad som enligt kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 215) med avlöningsbestämmelser för vissa civila och civilmilitära icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet tillkommer extra ordinarie tjänsteman i 12 lönegraden, varjämte han uppbär visst personligt lönetillägg.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

8:o.

Förre snickaren Erik Gustaf Fabian Larsson. I punkten 5 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre snickaren Erik Gustaf Fabian Larsson må, räknat från och med den 1 januari 1937, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 396 kronor.

- Av handlingarna i ärendet inhämtas,
- att Larsson är född den 20 januari 1875 och således 62 år gammal;
- att han varit anställd såsom arbetare vid fästnings- och kasernbyggnaderna i Boden i två särskilda perioder åren 1903—1913 under sammanlagt något mer än 8 år;
- att han tidvis åren 1914—1918 samt nästan ständigt under tiden 1 maj 1919—5 mars 1929 arbetat såsom snickare för Bodens artilleriregementes räkning;
- att han även åren 1930—1935 under vissa kortare tider arbetat vid regementet;
- att antalet arbetstimmar för vecka för Larsson under de tider, han arbetat vid regementet, i regel icke understigit 48 timmar;
- att Larsson, som icke varit att anse såsom anställningshavare vid regementet, dels för regementets räkning utfört arbete mot åtnjutande av timpenning och dels tillsammans med en broder för regementet verkställt vissa ackordsarbeten, om vilkas utförande brodern träffat avtal;
- att hans arbete för regementets räkning utgjort hans huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla;
- att hans arbetsinkomst vid regementet åren 1931—1935 uppgått till i medeltal 597 kronor för år;
- att hans arbetsförmåga är nedsatt till omkring en tredjedel av för fullt arbetsför person normal arbetsförmåga och att nedsättningen i arbetsförmågan är för framtiden bestående;
- att Larsson, som är gift, lever under knappa ekonomiska förhållanden;
- samt att statens pensionsanstalt vid prövning av Larssons rätt till pension funnit förutsättningar icke föreligga för tillämpning å honom av vare sig bestämmelserna i tjänstepensionsreglementet för arbetare eller kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst.

Larsson har hos Kungl. Maj:t anhållit, att pension måtte beredas honom. *Arméförvaltningens fortifikations- och civila departement* hava tillstyrkt pension åt Larsson med 396 kronor för år. Departementen hava därvid anfört i huvudsak följande:

Då Larsson varit anställd i statens tjänst eller eljest för kronans räkning och, såvitt av utredningen framgår, i kronans lokaler utfört arbete under en sammanlagd tid av omkring 19 år, synes det med billighet förenligt, att han under sin återstående livstid får åtnjuta ett årligt understöd. Till ledning vid pensionsbeloppets bestämmande torde kunna tagas grunderna för kungörel-

sen den 7 december 1934 (nr 585). Jämlikt dessa grunder synes pensionen icke böra överstiga två tredjedelar av medeltalet av Larssons arbetsinkomst från regementet under de senaste fem åren. En på detta sätt beräknad pension skulle, efter vederbörlig avrundning, uppgå till 396 kronor för år.

Statskontoret har — med erinran att statens pensionsanstalt icke funnit Larsson författningsenligt berättigad till pension — förklarat sig icke kunna finna sådana särskilda omständigheter i föreliggande fall vara för handen, att pension borde beredas Larsson i särskild ordning.

Statens pensionsanstalt har anslutit sig till vad statskontoret anfört.

Departementschefen har anfört följande:

»Enär Larsson under allenast en jämförelsevis kort tidrymd — något över 8 år — varit direkt anställd i statens tjänst, har det synts mig tveksamt, huruvida han bör komma i åtnjutande av pension av statsmedel. Larsson har emellertid härutöver under en följd av år till övervägande del ägnat sig åt arbete för statens räkning, varav han haft sitt huvudsakliga uppehälle. Även om tiden för detta senare arbete icke kan tillgodoräknas Larsson såsom tjänstår i vanlig bemärkelse, synes mig dock Larssons mångåriga arbete för statsverket skäligen böra föranleda därtill att han icke lämnas helt utan understöd från statens sida, då han numera icke längre kan försörja sig genom arbete. Jag vill därför icke motsätta mig att, i enlighet med arméförvaltningens fortifikations- och civila departements hemställan, förslag förelägges riksdagen om någon pension åt Larsson. Mot det av departementen härutinnan ifrågasatta beloppet, 396 kronor för år, finner jag icke anledning till erinran. Pensionen synes mig skäligen böra utgå från och med ingången av innevarande år.»

Med hänsyn till vad departementschefen anfört har utskottet icke ansett sig böra motsätta sig Kungl. Maj:ts föreliggande förslag.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

9:o.

Förre fortifikationsarbetaren August Lidbäck. I punkten 6 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre fortifikationsarbetaren vid fortifikationsförvaltningen i Vaxholms fästning August Lidbäck må, räknat från och med den 1 januari 1937, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 408 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Lidbäck är född den 14 september 1866 och således 70 år gammal;

att han under åren 1912—1914 varit anställd hos entreprenör, vilken för statsverkets räkning haft ständiga arbeten inom Vaxholms fästning;

att han dels under närmare 4 månader under år 1915 och dels under tiden från januari 1918 till april 1934 — med undantag för vissa perioder, före-

trädesvis vintertid, om tillhoppa omkring 3 år, varunder han varit permitterad på grund av arbetsbrist, samt viss tid, varunder han åren 1933 och 1934 åtnjutit sjukledighet — arbetat vid fortifikationsförvaltningen i Vaxholms fästning såsom fortifikationsarbetare;

att hans arbetsinkomst under åren 1930—1932 uppgått till i medeltal 4,070 kronor för år, inberäknat traktamenten;

samt att Lidbäck numera på grund av sjukdom är oförmögen till vidare arbete.

Med biträdande av vad Kungl. Maj:t föreslagit hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

10:o

Städerskan Clasin Olivia Olsson. I punkten 7 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att städerskan hos militärläroverksinspektionen Clasin Olivia Olsson må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 360 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Olsson är född den 23 maj 1868 och således 68 år gammal;

att hon sedan den 1 september 1917 eller alltså under nära 20 år varit anställd såsom städerska hos militärläroverksinspektionen;

att städningsarbetet, som utgjort Olssons huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla, tagit i anspråk 4 à 5 timmar om dagen;

att Olssons ersättning för nämnda arbete under de senaste 10 åren utgjort 600 kronor för år;

samt att hon icke innehar annan anställning eller åtnjuter pension på grund av tidigare anställning.

Olsson, som på grund av, bland annat, att hennes avlöningsförmåner understigit 1,250 kronor för år är undantagen från tillämpningen av bestämmelserna i tjänstepensionsreglementet för arbetare den 30 juni 1934 (nr 443), kan icke heller komma i åtnjutande av pension enligt bestämmelserna i kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, när hon vid den tidpunkt, då hon uppnådde 60 års ålder, icke under sammanlagt 15 år innehaft sådan anställning i statens tjänst, som utgjort hennes huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla.

Utskottet får hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

II. Socialdepartementet.

11:o.

Förre poliskonstapeln Otto Grönkvist. I en den 26 februari 1937 dagtecknad proposition nr 160 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förre poliskonstapeln i Malmö polisdistrikt Otto Grönkvist må, räknat från och med den 1 april 1935, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 300 kronor, utan rätt att därå åtnjuta dyrtids-tillägg.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Grönkvist är född den 3 mars 1880 och sålunda 57 år gammal;

att han efter tidigare tjänstgöring vid polisväsendet i Lund varit anställd såsom poliskonstapel vid Malmöhus läns landstingspolis under åren 1909—1932 eller alltså under 24 år;

att han från och med den 1 januari 1933 övergått i Malmö stads tjänst såsom poliskonstapel med tjänstgöring vid statspolisavdelningen i staden, från vilken anställning han efter en tjänstetid av 2 år 3 månader på grund av uppnådd pensionsålder av 55 år erhållit entledigande från och med den 1 april 1935;

att Grönkvist från och med sistnämnda dag i pension uppbär *dels* från Malmöhus läns landsting ett årligt belopp av 2,080 kronor, motsvarande $\frac{24}{30}$ av hel pension, 2,600 kronor, *dels ock* från Malmö polisdistrikt ett årligt belopp av 216 kronor, motsvarande $\frac{2}{25}$ av hel pension eller 2,556 kronor, jämte visst rörligt tillägg därå (6 procent för år 1937);

samt att Grönkvist, vilkens sammanlagda pensionsförmåner alltså uppgå till 2,296 kronor för år förutom nämnda procentuella tillägg, beräknas hava från landstinget kommit i åtnjutande av hel pension å 2,600 kronor för år vid 60 års ålder, om han intill denna ålder kvarstått i landstingets tjänst.

Föredragande *departementschefen* har anfört huvudsakligen följande:

Departementschefen ansåge sig böra tillstyrka, att Grönkvist av statsmedel i någon form erhöle ersättning för det försämrade läge i pensionshänseende, vari han kommit genom övergången till Malmö stads statspolisavdelning. Departementschefen ville härvid även erinra, att det vid tillkomsten av statspolisorganisationen syntes hava förutsatts, att staten skulle ansvara för de särskilda kostnader för pensionering, som kunde uppkomma i händelse landstingspolismännen överginge i tjänst hos någon stad i samband med den nya organisationen (jämför prop. 178/1932, sid. 43).

Den särskilda ersättningen åt Grönkvist syntes departementschefen lämpligen böra utgå i form av årlig pension å 300 kronor, motsvarande i avrundat tal skillnaden mellan å ena sidan det pensionsbelopp, 2,600 kronor, som skulle från landstinget hava tillkommit Grönkvist, om han kvarstått i dess tjänst till 60 års ålder, och å andra sidan de sammanlagda, Grönkvist nu till-

kommande pensionsförmånerna, vilka, bortsett från det rörliga tillägget å den från Malmö stad utgående pensionen, uppginge till 2,296 kronor. Den nu föreslagna pensionen torde böra bestridas från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. Då dyrtidstillägg icke utginge å Grönkvists pension från Malmöhus läns landsting, syntes Grönkvist icke heller böra komma i åtnjutande av dyrtidstillägg å den av statsmedel utgående pensionen.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition må av riksdagen bifallas.

12:o.

Statens fattigvårds- och barnavårdskonsulent Gustav August Blomgren. I en den 5 mars 1937 dagtecknad proposition nr 259 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, under punkten 8 föreslagit riksdagen medgiva, att statens fattigvårds- och barnavårdskonsulent Gustav August Blomgren må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin befattning, dock tidigast från och med den 1 november 1937, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 4,752 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Blomgren är född den 11 oktober 1872 och således 64 år gammal;

att han under tiden 16 mars 1893—9 juni 1898 tjänstgjort såsom skrivbiträde hos flottans förvaltningsdirektion i Karlskrona;

att han under tiden 10 juni 1898—31 december 1918 varit anställd såsom tjänsteman vid Karlskrona fattigvård;

att Kungl. Maj:t den 13 december 1918 förordnat Blomgren att från och med den 1 januari 1919 tills vidare vara fattigvårdskonsulent i fjärde distriktet;

att Blomgren jämlikt stadgandet i 20 § andra stycket lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård från och med lagens ikraftträdande den 1 januari 1926 innehaft jämväl befattningen såsom barnavårdskonsulent inom berörda distrikt;

att Blomgren, vilken beräknas lämna konsulentbefattningen vid uppnådd ålder av 65 år, då kan åberopa en anställningstid i statens tjänst av omkring 24 år;

att Blomgren, i enlighet med för fattigvårds- och barnavårdskonsulenter i avlöningshänseende gällande bestämmelser, för år räknat, åtnjuter lön med 3,000 kronor, varifrån avdrages ett mot pensionsavgift svarande belopp av 200 kronor, tjänstgöringspenningar med 1,500 kronor och två ålderstillägg om vardera 500 kronor, varjämte han åtnjuter tillfällig löneförbättring med 1,000

kronor för år ävensom dyrtidstillägg enligt för oreglerade verk gällande grunder;

samt att Blomgren, enär den av honom innehavda befattningen icke är uppförd å ordinarie stat, författningen enligt icke är berättigad till pension.

Utskottet får — under erinran om 1932 års riksdags beslut i fråga om pension åt fattigvårds- och barnavårdskonsulenterna A. W. Norgren och P. Larsson (bankoutsk. utl. nr 30, p. 46) — hemställa,

Utskottet.

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

III. Finansdepartementet.

13:o.

Överkontrollören Carl Götrik Adolf von Schéele. I en den 5 mars 1937 dagtecknad proposition nr 259 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 9 föreslagit riksdagen medgiva, att överkontrollören vid maltdrycks- och brännvinstillverkningen i Kristianstads distrikt Carl Götrik Adolf von Schéele må från och med månaden näst efter den, varunder hans förordnande såsom överkontrollör upphör, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 2,484 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att von Schéele är född den 6 december 1869 och således 67 år gammal;

att han från och med tillverkningsåret 1906/1907 till och med tillverkningsåret 1913/1914 varit förste kontrollör vid sockerbeskattningen och därunder haft en effektiv tjänstgöring av sammanlagt 724 dagar;

att han under tiden 24 april—15 september 1911 innehaft förordnande såsom överingenjör i kontrollstyrelsen;

att han från och med tillverkningsåret 1913/1914 årligen förordnats till överkontrollör vid maltdrycks- och brännvinstillverkningen i Kristianstads distrikt;

att han på grund av sistberörda förordnanden varit av kontrollstyrelsen inkallad till tjänstgöring från och med den 1 augusti 1914 med undantag för sammanlagt 4 månader åren 1915 och 1916;

att han således vid beräknad avgång från överkontrollörsbefattningen med utgången av juni månad 1937 kan tillgodoräkna en tjänstetid av 24 hela år;

att han såsom överkontrollör vid maltdrycks- och brännvinstillverkningen från och med den 1 oktober 1923 jämlikt kungörelsen den 27 juli 1923 (nr

339) uppburit ett årsarvode av 5,000 kronor, varå utgått dyrtidstillägg enligt för oreglerade verk gällande grunder;

samt att von Schéele icke innehar annan statsanställning eller för sådan anställning åtnjuter pension.

Med biträdande av vad Kungl. Maj:t föreslagit hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

14:o.

Förre tobaksarbetaren Anders Gustav Olsson-Hagander. I motion II: 251 hemställer herr *Spångberg*, »att riksdagen ville tillerkänna f. d. tobaksarbetaren Anders Gustav Hagander i Charlottenberg ett årligt understöd, som med hänsyn till hans långa arbetstid inom tobakstillverkningen samt hans förlorade anställning på grund av monopolets införande kan synas lämpligt».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Olsson-Hagander är född den 11 juli 1872 och alltså 64 år gammal;

att han åren 1886—1920 med vissa avbrott innehaft anställning vid den av Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet övertagna tobaksfabriken i Arvika;

samt att han sistnämnda år i samband med upphörandet av hans anställning erhållit en avskedsersättning å 5,000 kronor från tobaksmonopolet, motsvarande ett års avlöning.

Över den nu föreliggande motionen har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande från *statens arbetslöshetskommission*, som därvid anfört följande:

»Enligt till kommissionen inkomna handlingar upphörde Haganders anställning vid tobaksmonopolets fabrik i Arvika den 13 juli 1920. Hagander anhöll sedermera i en den 10 november 1931 till kommissionen inkommen framställning om årligt understöd enligt bestämmelserna i kungörelsen den 6 juli 1921 (nr 409) angående understöd i vissa fall åt genom tobaksmonopolets införande nödlidande personer. Enligt § 1 i nämnda kungörelse må dylikt understöd utgå allenast till person, som genom införandet av tobaksmonopolet förlorat sin anställning inom tobakshanteringen. I samma paragraf uppställas ytterligare villkor för understöd, vilka emellertid i detta sammanhang kunna förbigås. Vid avgörandet av den svårlösta frågan, huruvida en tidigare inom tobakshanteringen anställd person förlorat sin anställning av ifrågavarande anledning, har kommissionen tagit hänsyn till 9 § 2 mom. d) i förordningen den 15 december 1914 (nr 437) om vad iakttagas skall i avseende å införande av statsmonopol å tobakstillverkningen i riket. I berörda författningsrum uppställdes som villkor för ersättning för förlorad anställning inom tobakstillverkningen i samband med monopolets införande, att vederbörande icke erhållit och icke kunnat erhålla någorlunda motsvarande anställning hos monopolets utövare; dock att den som erhållit anställning hos monopolets utövare skulle äga utbekomma hela det av centralkommissionen

fastställda ersättningsbeloppet, därest han inom två år från tiden för mono-
polets ikraftträdande blivit utan eget förvållande skild från anställningen,
samt $\frac{3}{4}$ av samma belopp, därest han inom fem år från nämnda tid blivit
utan eget förvållande från anställningen skild. Med hänsyn till tiden för mo-
nopolets ikraftträdande — den 1 juni 1915 — har kommissionen i anslut-
ning till ovan återgivna bestämmelser i förordningen den 15 december 1914
ansett, att anställning i monolets tjänst, vilken upphört efter den 1 juni
1920, icke stått i sådant samband med monolets införande, som enligt nu
gällande kungörelse utgör förutsättning för understödets utgående. Vid sam-
manträde den 4 december 1931 beslöt kommissionen av nämnda anledning
att avslå Haganders framställning. Den 15 februari 1932 avlät Hagander ny
ansökan om understöd, vilken vid kommissionens sammanträde den 1 april
1932 avslogs med enahanda motivering som vid tidigare avslag.

Det må framhållas, att Hagander den 14 mars 1916 av centralkommissio-
nen tillerkänts en villkorlig ersättning å 533 kronor 38 öre. Då hans anställ-
ning icke upphörde förrän efter den 1 juli 1920, kunde han icke erhålla den-
na ersättning eller del därav. Hagander beviljades emellertid vid anställnin-
gens upphörande av tobaksmonolet en ersättning å 5,000 kronor, motsva-
rande ett års lön.

Med hänsyn till de konsekvenser, som ett frångående av tidsbegränsningen
i förevarande avseende skulle medföra, finner sig kommissionen icke kunna
tillstyrka bifall till ifrågavarande motion, då detta skulle innebära, att per-
soner, vilka även efter ovan angivna tidpunkt slutat sin anställning inom
tobakshanteringen, skulle kunna göra anspråk på dessa understöd under an-
givande av att de förlorat sin anställning inom tobakshanteringen på grund
av *monolets införande*. För den personal, som vid tobaksmonolets ikraft-
trädande vann anställning hos Aktiebolaget Svenska Tobaksmonolet men
som avgått ur tjänst först efter den 1 juni 1920, har bolaget anordnat regel-
mässig pensionering eller, i fall som det föreliggande, beviljat särskilda un-
derstöd.»

Med hänsyn till vad statens arbetslöshetskommission i ärendet anført an-
ser sig utskottet icke kunna tillstyrka utgivande av understöd i föreliggande
fall.

Utskottet hemställer förty,

att förevarande motion II: 251 icke må till någon riksdag-
gens åtgärd föranleda.

Utskottet.

IV. Ecklesiastikdepartementet.

15:o.

Förre skoleleven Sture Harald Nilsson (*understöd på grund av kroppsska-
da*). I en den 12 februari 1937 dagtecknad proposition nr 111 har Kungl. Maj:t,
under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över
ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att till för-
re eleven vid högre allmänna läroverket i Skövde Sture Harald Nilsson må
från och med den 1 juli 1937 under hans återstående livstid från förslags-

anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. utgå årligt understöd med 500 kronor, utan rätt för Nilsson att därå åtnjuta dyrtidstillägg.

Hos Kungl. Maj:t har änkefru Ellen Nilsson anhållit, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen utverka ett årligt understöd av 1,000 kronor åt hennes omyndige son Sture Harald Nilsson, född den 1 april 1917, vilken såsom elev vid högre allmänna läroverket i Skövde den 18 mars 1932 ådragit sig sådan skada, att han, som tidigare varit blind på vänster öga, förlorat synen jämväl å höger öga.

Av verkställd utredning i ärendet inhämtas, bland annat, att ifrågakomna dag, då Sture Nilsson jämte övriga elever i klass 3⁵, efter det skolklockan ringt till lektion, uppehållit sig i sitt klassrum i avvaktan på lärarens ankomst, ordningsmannen på förekommen anledning med handen knuffat till Nilsson och tillhållit honom att sitta stilla i bänken, att ordningsmannen kort därefter ånyo nödgats anmana Nilsson att förhålla sig ordentligt, att Nilsson, som förefallit hava blivit förargad häröver, rest sig upp till synes i avsikt att slå till ordningsmannen, att denne då måttat ett slag med pekpinnen mot Nilsson, enligt ordningsmannens egen uppgift mot Nilssons högra axel, samt att spetsen av pekpinnen, möjligen till följd av en Nilssons egen rörelse, träffat honom invid högra ögat med påföljd, att han några dagar därefter mist synen å samma öga.

Vidare inhämtas av handlingarna, att såväl Sture Nilsson som hans moder äro medellösa samt att Nilsson numera är elev vid blindinstitutet å Tomtebodas, varest han åtnjuter kostnadsfri vård på statens bekostnad.

Inspektören för blindundervisningen har i yttrande i ärendet anfört, bland annat, att Nilssons utbildning vid blindskola vore i det närmaste avslutad. Nilsson komme då att erhålla blindhetsersättning till ett belopp å 500 kronor per år. Men med de blindas obetydliga arbetsförmåga och svårigheterna på arbetsmarknaden vore han ej i stånd att reda sig med detta belopp. Med ett belopp å 500 kronor utöver blindhetsersättningen jämte den tillkommande blygsamma arbetsförtjänsten syntes han nödtorftigt kunna sörja för sitt uppehälle och hemställde inspektören, att Sture Nilsson måtte tillerkännas ett årligt belopp av 500 kronor under sin återstående livstid.

Riksförsäkringsanstalten har — under erinran, att 1916 års lag om ersättning för olycksfall i arbete icke vore i berörda fall tillämplig — med hänsyn till i ärendet föreliggande omständigheter funnit intet vara att erinra mot, att det understöd, som kunde tillerkännas Sture Nilsson, bestämdes till det belopp, som angivits av inspektören för blindundervisningen, eller 500 kronor för år räknat.

Skolöverstyrelsen har åberopat, att Kungl. Maj:t och riksdagen i några liknande fall av billighetsskäl iklätt sig ekonomiska förpliktelser gentemot förutvarande lärjungar vid statliga läroanstalter, vilka såsom elever vid vissa läroanstalter genom olycksfall drabbats av skador, medförande för framtiden nedsatt arbetsförmåga (prop. nr 181/1928 och 116/1935).

Statskontoret har anfört, bland annat, följande:

Då omständigheterna i detta fall vore synnerligen ömmande, ville statskontoret icke motsätta sig, att understöd beviljades Sture Nilsson. Mot det av

riksförsäkringsanstalten föreslagna understödsbeloppet, 500 kronor per år, hade statskontoret insett att erinra. Föreskrift syntes, på sätt i de av skolöverstyrelsen angivna fallen skett, böra meddelas, att å nämnda belopp dyrtids-tillägg icke skulle beräknas.

Statskontoret ansåge sig i detta sammanhang böra nämna, att Nilsson, som för närvarande underginge utbildning vid skola för blinda, vid dess avslutande — den 1 juli 1938 enligt uppgift av inspektören för blindundervisningen — syntes vara berättigad uppbära blindhetsersättning med 500 kronor för år. Enligt ett till 1936 års riksdag framlagt förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete (proposition nr 218) skulle sådant avdrag, som i 11 § samma lag omförmäldes, icke göras i anledning av blindhetsersättning. Med hänsyn härtill syntes det statskontoret, att den omständigheten, att sådan ersättning kunde komma att utgå till Nilsson, icke heller borde utgöra hinder för honom att, därest ovan föreslagna understödsbelopp å 500 kronor tillerkändes honom, uppbära detsamma.

Då omständigheterna i förevarande fall synas vara av ömmande beskaffenhet har utskottet i likhet med Kungl. Maj:t funnit billighetsskäl tala för att staten träder hjälpende emellan genom beviljande av ett understöd. Det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet.

Utskottet hemställer förty,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

16:o.

Docenten Gustaf Richard Raquette. I en den 5 mars 1937 dagtecknad proposition, nr 259, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 10 föreslagit riksdagen medgiva, att docenten i turkisk språkvetenskap vid universitetet i Lund Gustaf Richard Raquette må från och med månadens näst efter den, varunder han lämnar sin befattning vid universitetet, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 2,100 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Raquette är född den 7 februari 1871 och således 66 år gammal;
att han, efter genomgången missionärsutbildning, i England avlagt examen som »Doctor of Tropical Medicin» samt därefter i egenskap av missionär vistats på turkiskt språkområde i Asien sammanlagt 21 år under åren 1895—1901, 1904—1911 och 1913—1921;

att han den 10 juni 1924 förordnats till docent i turkisk språkvetenskap vid Lunds universitet och den 16 oktober 1925 till examinator i samma ämne;
att han under tiden 1 november 1924—31 oktober 1931 innehaft docentstipendium samt under tiden 1 november 1931—30 juni 1932 åtnjutit an-

slag, beräknat efter 6,000 kronor för år, ur humanistiska sektionens docentstipendiefond;

samt att han — mot skyldighet dels att i turkisk språkvetenskap meddela undervisning, motsvarande en stipendierad docents, dels ock att examinera i nämnda ämne — jämlikt beslut av 1932 års riksdag (prop. nr 48; riksd. skr. nr 243) samt 1936 års riksdag (statsv.prop. åttonde huvudt., p. 76; riksd. skr. nr 8, p. 76) alltsedan budgetåret 1932/1933 uppburit och även under innevarande budgetår såsom tjänsteman å indragningsstat uppbär ett personligt arvode av 6,000 kronor för år.

Utskottet hemställer,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

17:o.

Förre läraren vid gymnastiska centralinstitutet Hjalmar August Ekberg. I punkten 11 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre läraren vid gymnastiska centralinstitutet Hjalmar August Ekberg må från och med månaden näst efter den, då av honom innehavd anställning vid serafimerlasarettet upphör, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,320 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Ekberg är född den 21 november 1879 och således 57 år gammal;

att han avlagt medicine kandidatexamen och genomgått sjukgymnastisk utbildning;

att han varit anställd vid gymnastiska centralinstitutet under tiden från och med den 1 oktober 1912 till vårterminens slut år 1936, därvid han tjänstgjort *dels* — under hela nyssnämnda tid — såsom extra lärare å manliga polikliniken för utbildning av sjukgymnaster, *dels ock* — under olika delar av berörda tid — såsom ledare för institutets elever vid vissa gymnastiklektioner med Nya elementarskolans lärjungar och såsom lärare i sjukgymnastikens teori och teknik med diatermi;

att antalet tjänstgöringstimmar i veckan uppgått åren 1912—1917 till 15, från och med år 1918 till och med vårterminen 1934 till i medeltal 19, läsåret 1934/1935 till 34 och läsåret 1935/1936 till 22;

att den av Ekberg uppehållna befattningen vid gymnastiska centralinstitutet med utgången av vårterminen 1936 blivit indragen på grund av institutets omorganisation och i samband därmed skedd överflyttning till serafimerlasarettet av utbildningen av sjukgymnaster;

att direktionen över serafimerlasarettet förordnat Ekberg att från och med den 11 juni 1936 tills vidare, dock högst till och med den 30 juni 1937, vara instruktionsgymnast vid lasarettets gymnastikavdelning;

att sistnämnda anställning är förbunden med full tjänstgöringsskyldighet; att Ekbergs avlöningsförmåner vid gymnastiska centralinstitutet och serafimerlasarettet — bortsett från dyrtidstillägg — från och med budgetåret 1927/1928 utgjort i medeltal i det närmaste 3,500 kronor för år;

samt att Ekbergs arvode såsom instruktionsgymnast vid serafimerlasarettet utgör, förutom dyrtidstillägg, 4,000 kronor för år, av vilket belopp 3,000 kronor bestridas från det i utgifts- och inkomststaten för serafimerlasarettet (statsligg. sid. 387) såsom inkomst upptagna statsanslaget till bestridande av kostnader för utbildning av sjukgymnaster vid lasarettet och 1,000 kronor utgöra tilläggsarvode från gymnastiska centralinstitutet (statsligg. sid. 548).

Utskottet får hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

18:o.

Skrivbiträdet Anna Maria Vilhelmina Johansson. Kungl. Maj:t föreslår i punkten 12 av förevarande proposition riksdagen medgiva, att skrivbiträdet hos domkapitlet i Visby Anna Maria Vilhelmina Johansson må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 480 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Johansson är född den 9 mars 1875 och sålunda i det närmaste 62 år gammal;

att hon sedan den 1 januari 1920 eller under mer än 17 år varit anställd såsom skrivbiträde hos domkapitlet i Visby;

att hon därjämte före den 1 januari 1920 tillfälligt tjänstgjort vid domkapitlet under en tid av 6 månader;

att Johanssons dagliga tjänstgöringstid å tjänsterummet intill år 1928 omfattat 2 à 3 timmar, därefter successivt ökats och under senare år utgjort minst 5 timmar;

att en del av det Johansson åliggande arbetet utförts i hemmet, i anledning varav hennes sammanlagda arbetstid för dag alltifrån anställningens början uppgått till i medeltal lägst $3\frac{1}{2}$ timmar och under senare år kan beräknas till omkring 6 timmar;

att Johansson från de till domkapitlets förfogande ställda anslagsmedlen till extra arbetskrafter åtnjutit avlöning med, förutom dyrtidstillägg, 400 kronor under vart och ett av åren 1920—1922, 600 kronor för år jämte tillfällig löneförbättring med 100 kronor årligen under tiden från och med ingången av år 1923 till och med den 30 juni 1928 samt 1,500 kronor för år under tiden därefter;

att Johansson härjämte av anslag, som från kyrkofonden utgått till stiftsnämnden i Visby för bestridande av kostnad för tillfälliga biträden med kansligöromål och renskrivning, under senare år åtnjutit ersättning, som för budgetåret 1936/1937 bestämts till 300 kronor;

att den av Johansson innehavda skrivbiträdesbefattningen är avsedd att från och med den 1 juli 1937 omändras till e. o. biträdesbefattning;

samt att Johansson med hänsyn till åldern icke anses kunna ifrågakomma till erhållande av sistnämnda befattning utan väntas komma att avgå i samband med tillsättandet av denna befattning.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t föreslagit, får hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

19:o.

Biträdet hos ortnamnskommissionen Anna Maria Göhle. Under punkten 13 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att biträdet hos ortnamnskommissionen Anna Maria Göhle må från och med månaden näst efter den, då hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,092 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Göhle är född den 9 december 1864 och alltså 72 år gammal;

att hon från och med år 1908 stadigvarande tjänstgjort hos ortnamnskommittén, numera ortnamnskommissionen såsom dess huvudexcerpist för äldre arkivalier och biträde vid kamerala utredningar;

att hon hos ortnamnskommissionen uppburit arvode, som beräknats för timme och under åren 1931—1935 uppgått till i medeltal 2,746 kronor 40 öre för år;

att hon under tiden juni 1914—december 1920 likaledes mot ersättning för timme biträtt vid inom kammarkollegiet verkställd utredning rörande de ecklesiastika boställena;

samt att hon under åren 1924—1927 sammanlagt omkring 2 år innehaft anställning som extra befattningshavare i riksarkivet för särskild arbetsuppgift i kammararkivet.

Utskottet får hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

20:o.

Vaktmästaren Adelina (Ada) Justina Carlson, född Gustafsson. I punkten 14 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att vaktmästaren vid samrealskolan i Ulricehamn Adelina (Ada) Justina Carlson, född Gustafsson, må från och med månaden näst efter den, varunder hon frånträder sin befattning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 624 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Carlson är född den 30 april 1870 och således 66 år gammal;

att hon sedan den 15 februari 1920 innehaft anställning såsom vaktmästare först vid kommunala mellanskolan i Ulricehamn, vilken skola enligt beslut av 1927 års riksdag successivt med början den 1 juli 1929 ombildats till statlig samrealskola, och därefter vid sistnämnda skola;

att Carlson beräknas komma att lämna vaktmästarbefattningen med utgången av juni månad 1937, vid vilken tidpunkt hon uppehållit befattningen sammanlagt över 17 år;

att hennes avlöningsförmåner från och med den 1 januari 1927 utgjorts av förmån av fri bostad jämte vedbrand och lyse samt kontant avlöning till belopp av 1,530 kronor för år, varjämte hon uppburit särskild ersättning för eldning med belopp, som för de senare åren uppgått till omkring 200 kronor för år;

samt att Carlson icke är berättigad till pension från Ulricehamns stad på grund av sin tjänstgöring vid den kommunala mellanskolan.

Utskottet hemställer,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

21:o.

Förra vaktmästaren Hilda Henrika Taube, född Lindberg. Kungl. Maj:t föreslår i punkten 15 av samma proposition riksdagen medgiva, att förra vaktmästaren vid småskoleseminariet i Haparanda Hilda Henrika Taube, född Lindberg, må, räknat från och med den 1 september 1936, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 804 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Taube är född den 15 augusti 1866 och alltså 70 år gammal;

att hon varit anställd såsom vaktmästare vid statens småskoleseminarium i Haparanda från och med höstterminen 1916 till och med den 31 augusti 1936 eller under en tid av 20 hela år;

att hon såsom vaktmästare åtnjutit ett årligt arvode av 1,200 kronor jämte dyrtidstillägg enligt för oregrerade verk gällande grunder samt fri bostad om två rum och kök, vedbrand och lyse m. m., vilka naturaförmåner kunna uppskattas till omkring 900 kronor för år;

samt att Taube efter sin avlidne man tullvaktmästaren K. A. Taube uppbär änkepension med, förutom dyrtidstillägg, 374 kronor för år.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t föreslagit, får hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

22:o.

Förra städerskan Hilda Charlotta Håkansson, född Olausson. I punkten 16 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förra städerskan vid högre allmänna läroverket i Karlskrona Hilda Charlotta Håkansson, född Olausson, må, räknat från och med den 1 juli 1935, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 360 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Håkansson är född den 14 juni 1871 och således 65 år gammal;

att hon från omkring år 1902 till och med vårterminen 1935 — med undantag för något år före 1919 — varit anställd såsom städerska vid högre allmänna läroverket i Karlskrona, därav under tiden till år 1919 såsom biträde åt vaktmästare vid läroverket, vilken haft att svara för städningen därstädes;

att städningsbestyret för Håkansson krävt en daglig arbetstid av i genomsnitt 4 à 5 timmar;

att hennes årliga löneförmåner före år 1919 uppgått till omkring 200 kronor, därefter stigit till omkring 500 kronor och under de sista fem åren utgjort omkring 750 kronor;

att hon under den tid, hon varit anställd som städerska, icke haft annan sysselsättning utanför hemmet;

samt att hennes man, som är kommunalarbetare i Karlskrona, väntas komma att lämna sin anställning år 1940, därvid han icke synes kunna påräkna någon pension.

Utskottet får hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

23:o.

Förra städerskan Kristina Josefina Nilsson, född Bostrand. Kungl. Maj:t har i punkten 17 av förevarande proposition föreslagit riksdagen medgiva, att förra städerskan vid högre allmänna läroverket i Linköping Kristina Josefina Nilsson, född Bostrand, må, räknat från och med den 1 augusti 1936, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 360 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Nilsson är född den 17 mars 1867 och således snart 70 år gammal;

att hon varit anställd såsom städerska vid högre allmänna läroverket i Linköping från och med höstterminen 1915 till och med vårterminen 1936 eller under 21 läsår;

att hennes arbete krävt en daglig arbetstid av i genomsnitt minst 5 timmar;

att hennes avlöning, som under tiden till och med vårterminen 1923 utgått med växlande belopp, högst 75 kronor för månad, från och med höstterminen 1923 utgjort 65 kronor för månad, motsvarande en medelinkomst för år av omkring 645 kronor;

samt att Nilsson, som är frånskild och icke åtnjuter något underhåll från mannen, för sitt uppehälle varit väsentligen beroende av ersättningen för städningen samt lever under mycket knappa ekonomiska förhållanden.

Utskottet får hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

V. Jordbruksdepartementet.

24:o.

Amanuensen Nils Emanuel Holmstrand. I en den 5 mars 1937 dagtecknad proposition nr 259 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, under punkten 18 föreslagit riksdagen medgiva, att amanuensen hos lantmäteristyrelsen Nils Emanuel Holmstrand må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 2,724 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Holmstrand är född den 15 september 1871 och således 65 år gammal;

att han den 17 juni 1908 konstituerats till lantmäteriauscultant (numera extra lantmätare);

att han, sedan han konstituerats till lantmäteriauskultant, under åren 1908—1914 tjänstgjort såsom tjänstemedhjälpare åt lantmätare eller såsom amanuens å lantmäterikontor och därunder innehaft kortare förordnanden som förste lantmätare;

att han alltsedan den 1 januari 1915 varit anställd såsom amanuens hos lantmäteristyrelsen med tjänstgöring intill den 1 maj 1924 å dåvarande lantmäterifiskalsexpeditionen och därefter å lantmäteribyrån (numera landsbyrån);

att han under sin tjänstgöring hos lantmäteristyrelsen uppehållit lantmäterifiskalstjänsten sammanlagt nära 3 månader samt byråingenjörstjänsten å lantmäteribyrån i en följd 1 år 3 månader;

att hans sammanlagda anställningstid vid lantmäteristaten alltså uppgår till 28 hela år;

att hans avlöningsförmåner, som utgå efter för oreglerade verk gällande grunder, från och med år 1921 utgjorts av arvode såsom extra lantmätare om 1,500 kronor för år samt amanuensarvode och tillfällig löneförbättring därå;

samt att nämnda avlöningsförmåner — förutom dyrtidstillägg — under tiden 1 juli 1928—31 mars 1935 uppgått till sammanlagt 5,250 kronor och för tiden därefter till sammanlagt 5,500 kronor för år.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, får hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

25:o.

Förra städerskan Ida Vilhelmina (Vilma) Fröberg, född Gustafsson. I punkten 19 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förra städerskan hos lantmäteriundervisningen Ida Vilhelmina (Vilma) Fröberg, född Gustafsson, må, räknat från och med den 1 januari 1937, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 408 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att fru Fröberg är född den 4 februari 1882 och således 55 år gammal;

att hennes man, numera pensionerade förste expeditionsvakten hos lantmäteristyrelsen Carl Albert Fröberg enligt mellan styrelsen och honom träffat avtal från hösten 1907 till utgången av juni månad 1932 haft att själv eller genom av honom anlitad lämplig person utöva tillsyn över av lantmäteriundervisningen disponerade lokaler, vilka voro förlagda till Arvfurstens palats till år 1912, till Östermalms gamla läroverkshus under tiden därefter till utgången av juni månad 1931 och till gamla tekniska högskolans hus un-

der tiden 1 juli 1931—30 juni 1932, ävensom att ombesörja städning, eldning och rengöring av samma lokaler;

att uppdraget att öva uppsikt över lantmäteriuundervisningens lokaler tillika innefattade åliggande, bland annat, att biträda med vården av instrument och annan undervisningsmateriel, att mottaga försändelser till och på anmodan utlämna dylika från lokalerna, att tillse att dessa höllos öppna och stängda på föreskrivna tider samt att passa tjänstetelefon;

att mannen Fröberg för uppsikten över lokalerna åtnjutit ersättning i form av fri bostad jämte värme och lyse under tiden till utgången av år 1912 i Arvfurstens palats samt under tiden därefter i Östermalms gamla läroverks-hus;

att ersättningen för bestyret med städning, eldning och rengöring, vilken till utgången av läsåret 1912/1913 uppgått till 35 kronor i månaden under de 9 månader av året undervisningen pågått, därefter successivt höjts och under tiden 1 december 1921—30 juni 1932 uppgått till 180 kronor i månaden året om;

att mannen Fröberg, på grund av sin tjänstgöring i lantmäteristyrelsens tjänstelokaler vid Västra Trädgårdsgatan, allenast på morgnarna och kvällarna varit i tillfälle att själv taga del i göromålen i lantmäteriuundervisningens lokaler;

att fullgörandet av mannen Fröbergs åtaganden i fråga om tillsynen m. m. av sistnämnda lokaler ävensom eldning, städning och rengöring av dessa lokaler väsentligen överlämnats åt fru Fröberg, vilken sålunda förutom städerskearbete haft att utföra åtskilliga på vaktmästare vanligen ankommande göromål;

att fru Fröberg under pågående termin varit helt upptagen av arbete för lantmäteriuundervisningens räkning;

att den avtalade kontanta ersättningen för städningsbestyren alltsedan år 1910 av mannen Fröberg utkvitterats i hustruns namn;

att fru Fröberg, efter lantmäteriuundervisningens överflyttning till tekniska högskolan, under tiden 1 juli—31 oktober 1932 på förordnande uppehållit den då nyinrättade vaktmästarebefattningen vid högskolans fackavdelning för lantmäteri;

samt att fru Fröberg, vilkens arbetsförmåga enligt ett den 7 augusti 1932 utfärdat läkarintyg blivit i avsevärd grad inskränkt på grund av reumatiska förändringar i fot- och knäleder och höggradig sänkning av fotvalven, jämlikt ett den 1 juli 1936 utfärdat läkarintyg är nästan fullständigt oförmögen till arbete på grund av nämnda åkommor, vilka enligt läkarintygen med största sannolikhet uppkommit genom städerskearbetet.

Hos Kungl. Maj:t har fru Fröberg anhållit att komma i åtnjutande av pension med skäligt belopp.

Av ett vid ansökningsen fogat intyg av förre läraren vid lantmäteriuundervisningen, numera professorn vid tekniska högskolan T. Rubin framgår bland annat följande:

Efter överflyttningen till Östermalms gamla läroverk blev fru Fröbergs arbete för lantmäteriuundervisningen mer omfattande än tidigare. Det bestod nu i att elda och städa samtliga lokaler, mottaga och till respektive lärare eller elev distribuera post och telefonbud, mottaga eller utlämna instrument, böcker, tidskrifter, kartor, ritmaterial och andra försändelser samt att i övrigt utträtta en del ärenden för undervisningen.

Arbetet med eldning i kaminer och kakelugnar måste börja senast klockan 5.30 f. m. och pågick jämte städning till klockan 8 f. m., då undervisningen började.

Mellan lektionerna skulle de svarta tavlorna rengöras och torkas, ofta 4 å 5 gånger dagligen, samt lokalerna vädras. För passning av tjänstetelefonen måste fru Fröberg eller av henne anlitat biträde vara tillstädes hela dagen klockan 8—20.

Fru Fröberg var således under pågående termin helt upptagen av sin tjänst och dagligen bunden under en osedvanligt lång arbetstid. För att kunna fullgöra alla sina åligganden måste hon själv avlöna ett tjänarinnebiträde. Under somrarna, då lantmäteriuundervisningen försiggick i form av fältövningar, var hennes arbete delvis av annan art, men även då var hon bunden vid lokalerna av diverse bestyr, vartill kom den årliga storrengöringen.

Lantmäteristyrelsen har tillstyrkt pension åt fru Fröberg.

Statskontoret har, under erinran att Kungl. Maj:t den 23 december 1932 tilldelat fru Fröberg en gratifikation å 500 kronor med hänsyn till det av henne under många år utförda städerskearbetet åt lantmäteriuundervisningen, förklarat sig på grund därav och då fru Fröberg icke varit i statens tjänst direkt anställd och avlönad av principiella skäl och med hänsyn till konsekvenserna icke kunna tillstyrka bifall till den föreliggande framställningen.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Enär fru Fröberg icke formligen varit anställd i statens tjänst, kunna, såsom statskontoret framhållit, skäl av principiell art anföras mot beviljande av pension åt henne. Emellertid framgår av utredningen i ärendet, att fru Fröberg med lantmäteristyrelsens goda minne i realiteten inträtt i mannens ställe beträffande det huvudsakliga fullgörandet av de i dennes avtal med lantmäteristyrelsen avsedda göromålen icke blott i vad avser städerskearbetet utan i mycket stor omfattning även beträffande göromål, närmast hänförliga till vaktmästares åligganden. På grund härav anser jag, att man bör kunna i detta fall bortse från de av statskontoret framförda principiella betänkligheterna, helst som med hänsyn till de i ärendet föreliggande särskilda omständigheterna ett beviljande av pension åt fru Fröberg icke torde kunna få prejudicerande verkan.

I enlighet med vad nu anförts och med hänsyn till den långa tid, varunder fru Fröberg utfört arbete för lantmäteriuundervisningens räkning, vill jag icke motsätta mig, att pension utverkas åt henne. Jag vill härvid tillika framhålla, att fru Fröbergs arbetsförmåga, alltsedan hennes arbete vid lantmäteriuundervisningen upphörde, varit och fortfarande är i avsevärd mån nedsatt, samt att enligt läkares utsago nedsättningen i arbetsförmågan har sin grund i omförmälda arbete.

Den pension, jag sålunda anser böra tillerkännas fru Fröberg, synes mig skäligen böra bestämmas till 408 kronor för år. Pensionen torde, med hänsyn bland annat till den fru Fröberg tidigare beviljade gratifikationen, böra utgå först från och med den 1 januari 1937.»

I likhet med statskontoret finner utskottet sig icke kunna tillstyrka, att pension av statsmedel beviljas fru Fröberg, som icke varit i statens tjänst direkt anställd. Med hänsyn härtill och då beviljande av pension i förevarande fall kan medföra icke önskvärda konsekvenser, finner utskottet sig böra avstyrka bifall till kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må avslå Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

26:o.

Förra laboratoriebiträdet Knut Emil Thelemaque Silas Sjöberg (förhöjd pension). I motion II:160 har herr *Hedlund* i Häste yrkat, »att riksdagen måtte besluta, att f. laboratoriebiträdet, ingenjör Knut Emil Thelemaque Silas Sjöberg i Nora-Klingsta, Stockholms län, må, i stället för den av statskontoret beviljade sjukpensionen, komma i åtnjutande av de pensionsförmåner, som skolat tillkomma honom, därest pension blivit honom beviljad med stöd av 27 § b) civila tjänstepensionsreglementet den 30 juni 1934 (S. F. nr 442) (invalidpension), räknat från den dag han erhöll avsked från sin tjänst».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Sjöberg är född den 12 januari 1898 och alltså 39 år gammal;

att han var anställd såsom extra ordinarie laboratoriebiträde vid Sveriges geologiska undersökning under tiden 30 mars 1921—11 maj 1936;

att han sedan den 1 oktober 1931 åtnjöt avlöning såsom extra ordinarie tjänsteman i 10:e lönegraden;

att han till följd av iråkad sjukdom (kronisk ledgångsreumatism) åtnjöt tjänstledighet under tiderna 1 september 1929—19 juli 1931 samt 5 januari—28 mars 1932 ävensom därutöver vid tretton särskilda tillfällen om sammanlagt 52 dagar under tiden juli 1931—maj 1934;

att han, som var tvungen anlita rullstol, den 1 juni 1934 under hemfärd efter tjänstgöringens slut på grund av att fotbrådan på rullstolen lossnade föll ur stolen och skadade sig i vänstra höften;

att han efter sistnämnda tidpunkt, med avbrott för 14 dagars tjänstgöring i november 1934, åtnjöt sjukledighet intill den 12 maj 1936, vilken dag han erhöll avsked från sin förenämnda befattning;

att han vid en den 27 februari 1936 företagen läkarundersökning befanns vara till allt arbete oförmögen;

att Sveriges geologiska undersökning i skrivelse den 10 mars 1936 till statskontoret gjorde framställning om beviljande av invalidpension åt Sjöberg;

att medicinalstyrelsen i ett till statskontoret den 4 april 1936 avgivet yttrande förklarade, att Sjöbergs arbetsförmåga förorsakats av sjukdom (kro-

nisk ledgångsreumatism), vars uppkomst icke kunde uteslutas stå i samband med vissa förhållanden i tjänsten (olämpliga tjänstelokaler);

samt att statskontoret genom beslut den 27 april 1936 jämlikt 26 § c) civila tjänstepensionsreglementet den 30 juni 1934 (nr 442) beviljade Sjöberg sjukpension från och med den 13 maj 1936 under hans återstående livstid till belopp av 1,536 kronor årligen jämte dyrtidstillägg därå.

Till stöd för det i *motionen* framställda yrkandet har motionären anfört, bland annat, följande:

»Då Sjöberg, som efter vad jag inhämtat under sin statstjänstgöring skött sitt arbete på ett utmärkt och fullt tillfredsställande sätt, ådragit sig en svår kronisk sjukdom, som — enligt vad av en läkare intygats och ej heller av medicinalstyrelsen ansetts uteslutet — förorsakats av hans vistelse i tjänstelokalen, och denna sjukdom dessutom i avsevärd grad förvärrats genom olycksfall i tjänsten, synes det mig vara en gärd av rättvisa och billighet att han erhöle ett tillägg till den nu utgående pensionen. Detta tillägg synes mig skäligen kunna beräknas på så sätt, att den till Sjöberg nu utgående pensionen jämte nämnda tillägg uppgår till vad Sjöberg skulle erhållit i pension, därest statskontoret kunnat bevilja honom den av Sveriges geologiska undersökning tillstyrkta invalidpensionen, vilket skulle innebära en pensionsförhöjning uppgående till 42 kronor per månad.»

Utskottet

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har Sjöberg meddelats avsked från sin befattning, enär han befunnits vara till arbete oförmögen. Sedan Sveriges geologiska undersökning gjort framställning om invalidpension åt Sjöberg, uttalade medicinalstyrelsen i yttrande till statskontoret, att Sjöbergs arbetsoförmåga förorsakats av sjukdom. Statskontoret fann vad i ärendet förekommit icke kunna föranleda till beviljande av invalidpension (= hel pension) utan tilldelade Sjöberg sjukpension (= $\frac{3}{4}$ av hel pension) enligt bestämmelserna i civila tjänstepensionsreglementet.

Motionären har på anförda skäl yrkat, att åt Sjöberg skulle utmätas pension enligt för invalidpension gällande grunder. I likhet med statskontoret finner utskottet de författningsenliga förutsättningarna för tilldelande av invalidpension i förevarande fall icke vara för handen. Ett medgivande av invalidpension åt Sjöberg med tillämpning av de i civila tjänstepensionsreglementet härför givna stadgandena kan ur principiella synpunkter och med hänsyn till uppkommande svåröverskådliga konsekvenser ej heller vara att tillråda.

Emellertid har utskottet icke kunnat undgå att finna de i här berörda fall föreliggande omständigheterna vara av så ömmande och säregen natur, att utskottet ansett sig kunna utan risk för ej önskvärda konsekvenser förorda, att en förhöjning av Sjöbergs pensionsförmåner medgives. Härför talar i främsta rummet det förhållandet, att det, enligt vad medicinalstyrelsen vitsordat, icke synes vara uteslutet, att den sjukdom (kronisk ledgångsreumatism), som förorsakat Sjöbergs arbetsoförmåga, ådragits på grund av olämpliga tjänstelokaler. Härtill kommer, att Sjöberg, som på grund av sin sjukdom måste anlita rullstol, på hemfärd från sitt arbete blivit utsatt för

ett olycksfall, vilket kan hava bidragit till det svåra förlopp hans sjukdom tagit. Den tilläggsförmån utskottet finner skäligen böra beviljas Sjöberg har utskottet ansett böra bestämmas till ett årligt belopp av 504 kronor, varigenom hans sammanlagda pensionsförmåner för år räknat skulle uppbringas till ett belopp motsvarande hel pension i 10:e lönegraden för extra ordinarie tjänstemän. Ifrågakvarande tilläggsförmån torde böra få av Sjöberg åtnjutas från och med den 1 januari 1937 och bestridas från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 160, må medgiva, att förra laboratoriebiträdet Knut Emil Thelemaque Silas Sjöberg — utöver författningsenlig pension — må, räknat från och med den 1 januari 1937, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära ett årligt understöd av 504 kronor.

VI. Handelsdepartementet.

27:o.

Telefonvakten Hilda Emerentia Werner. I en den 5 mars 1937 dagtecknad proposition nr 259 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 20 föreslagit riksdagen medgiva, att telefonvakten vid Göteborgs lotsplats Hilda Emerentia Werner må från och med månaden näst efter den, varunder hon frånträder sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 504 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Werner är född den 16 april 1865 och sålunda snart 72 år gammal;

att hon alltsedan år 1901 eller under omkring 36 år varit anställd av lotsarna vid Göteborgs lotsplats såsom telefonvakt med uppgift att förmedla lotsbeställningar till de i Långedrag bosatta lotsarna ävensom att uppsamla och överbringa order till besättningen å den i Långedrags hamn förlagda lotsbåten;

att vakthållningen omfattat hela dygnet;

att antalet utväxlade samtal sedan år 1932 överstigit 8,000 för år;

att Werners arvode, som under de senaste 15 åren uppgått till 100 kronor i månaden, erlagts av lotspersonalen, därvid arvodet från och med år 1928 utgått av den lotsarna tillkommande hemvägsersättningen;

samt att anställningen såsom telefonvakt utgjort Werners huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla.

Lotsstyrelsen har hemställt om beredande åt Werner av pension med 600 kronor för år och därvid anfört bland annat följande:

Det arbete, Werner utfört, har varit nödvändigt för lotsningstjänstens behöriga skötande vid Göteborgs lotsplats. Att lotsstyrelsen det oaktat ej gått i författning om hennes avlöning av statsmedel har berott på, att hemvägsersättningen vid lotsplatsen, trots företagna minskningar av den årligen bestämda procentuella förhöjningen av densamma, efter bestridande av därmed avsedda utgifter för lotsarnas resor och båthållningen, som regel räckt till jämväl för avlöning till Werner. Då hon städe fullgjort sitt uppdrag med största plikttröhet, finner styrelsen det vara önskvärt, att Werner kommer i åtnjutande av årligt understöd, sedan hon frånträtt sitt uppdrag.

Statskontoret har, med hänsyn till det sätt, varpå Werner är anställd och avlönad, förklarat sig av principiella skäl icke kunna biträda lotsstyrelsens framställning.

Föredragande *departementschefen* har för egen del anfört följande:

Med hänsyn till att Werner icke varit direkt anställd i statens tjänst hade departementschefen funnit det tveksamt, huruvida pension av statsmedel borde beredas henne. Av lotsstyrelsens framställning inhämtades emellertid, att Werners arbete varit nödvändigt för lotsningstjänstens behöriga skötande samt att anledningen till att hennes arvode icke utgätt direkt av statsmedel vore att söka däri, att lotspersonalen tillkommande hemvägsersättning lämnat tillgång till arvodets bestridande. Med hänsyn härtill och då ifrågavarande arbete varit Werners huvudsakliga sysselsättning funne departementschefen sakligt befogat, att pension av statsmedel tillerkändes henne. Departementschefen ville tillika framhålla, att, enär till lotspersonal för närvarande utgående hemvägsersättning vore avsedd att indragas, den för Werner tillämplade anställningsformen för framtiden icke torde kunna förekomma ävensom att — enligt vad departementschefen inhämtat — de personer, som för närvarande i likhet med Werner avlönades av hemvägsersättningsmedel, utgjorde ett ringa fåtal. På grund av nu anförda förhållanden hade departementschefen ansett sig — trots de principiella betänkligheter, som föranlett statskontoret att ställa sig avvisande till förslaget om pension åt Werner — böra förorda, att förslag förelades riksdagen om beviljande av dylik pension. Pensionen syntes skäligen böra bestämmas till 504 kronor för år.

Från lotsstyrelsens kanslibyrå har utskottet under hand inhämtat, att, såvitt det inom byrån vore bekant, en anordning liknande den som träffats med Werner icke förekomme vid någon annan lotsplats än Göteborgs, att visserligen på ett eller annat ställe förekomme att lotspersonalen av egna medel — antingen hemvägsersättningarna eller andra — avlönade tillfälliga eller extra biträden, men att detta skedde i ytterligt ringa omfattning, samt att frågan om anordnande av telefon för framtiden vid båtuppassningen vid Göteborgs lotsplats torde komma att lösas i sammanhang med den under lotsstyrelsens behandling liggande frågan om flyttning av båthamnen från Långedrag till Ängsholmen, därvid telefonfrågan torde kunna lösas utan anställande av telefonvakt.

Utskottet.

Med hänsyn till vad statskontoret anfört finner utskottet tveksamt, huruvida pension av statsmedel bör utgå i förevarande fall. Då emellertid den

av Werner utförda sysslan synes hava varit till gagn för lotsningstjänstens skötande, har utskottet icke velat motsätta sig det föreliggande förslaget. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, förekommer icke någon anordning liknande den, som träffats med Werner, vid någon annan lotsplats än Göteborgs, varför några icke önskvärda konsekvenser knappast torde vara att befara av ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag. På grund härav får utskottet, som icke haft något att erinra mot det av Kungl. Maj:t föreslagna pensionsbeloppet, hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag må av riksdagen bifallas.

C. Affärsdrivande verks medel.

I. Postmedel.

28:o.

Förre postföraren Erik Johan Adolf Mannberg. I en den 5 mars 1937 dagtecknad proposition nr 259 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, under punkten 21 föreslagit riksdagen medgiva, att förre postföraren Erik Johan Adolf Mannberg må, räknat från och med den 1 januari 1936, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 420 kronor, att utgå av postmedel.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Mannberg är född den 9 mars 1884 och således den 9 mars 1937 uppnår 53 års ålder;

att han jämlikt särskilda kontrakt med postverket ombesörjt postföring under vintertiden samt den s. k. förfallstiden höst och vår (tillhoppa omkring nio månader om året) *dels* å linjen Kvikkjokk—Granudden (cirka 140 km. fram och åter) under tiden 1 december 1915—30 september 1924 med en tur i veckan *dels ock* å linjen Kvikkjokk—Tjåmotis (96 km. fram och åter) under tiden 1 oktober 1924—31 december 1929 med en tur i veckan och under tiden 1 januari 1930—30 september 1934 med två turer i veckan;

att den sammanlagda arbetstiden för Mannberg, som alltid själv ombesörjt postföringen, åren 1915—1929 uppgått till omkring 1,120 timmar för år samt från och med år 1930 till omkring 1,875 timmar för år, vari icke ingår tid för överliggning;

att Mannberg enligt egen uppgift tidigare fullgjort postföring å linjen Kvikkjokk—Granudden i omkring 10 års tid, medan hans fader Nils Petter Mannberg enligt kontrakt varit anställd som postförare å linjen;

att han på grund av sjukdom (allmän klenhet och nervsvaghet) frånträtt sin anställning som postförare den 1 oktober 1934;

att den ersättning, Mannberg under åren 1925—1934 uppburit för postföringen, uppgått till i medeltal 1,734 kronor för år;

att postföringen, i varje fall under senare år, varit Mannbergs huvudsakliga sysselsättning och tillika utgjort hans huvudsakliga förvärvskälla;

samt att Mannberg, som har försörjningsplikt mot hustru och tre minderåriga barn, numera icke har annan inkomst än den obetydliga avkastningen av ett av honom brukat krononybygge och måste anses vara i stort behov av understöd.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t föreslagit, får hemställa,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

29:o.

Förre lantbrevbäraren Johannes Rönnbäck. I motion II: 18 hemställer herr *Lövgren*, »att riksdagen ville tillerkänna f. d. lantbrevbäraren Johannes Rönnbäck från Siknäs i Töre församling av Norrbottens län en pension till det belopp som kan vara lämpligt med hänsyn till hans långa tjänstetid».

Över förevarande motion har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande av statskontoret, som hört generalpoststyrelsen.

Generalpoststyrelsen har anfört följande:

»Rönnbäck, som är född den 9 september 1869, har enligt avtal med postverket fullgjort postföringen å den 10 km långa linjen Töre—Siknäs under tiden 1 juli 1899—31 mars 1934, gående intill den 1 december 1929 och där-efter åkande. Under tiden 1 juli 1899—31 augusti 1919 har han utfört två turer, fram och åter, per vecka och under tiden 1 september 1919—31 mars 1934 tre turer, fram och åter, likaledes per vecka. Arbetstiden per tur har enligt tidtabell uppgått till $5\frac{3}{4}$ timmar, däri inräknat en väntetid i Töre av $1\frac{1}{4}$ timma.

Ersättningen för ifrågavarande postföring, som, med hänsyn till norrländska förhållanden, aldrig varit särskilt ansträngande utom vid vissa enstaka tillfällen under snörika vintrar, har utgjort:

för tiden	$\frac{1}{7}$	1899— $\frac{31}{12}$	1917	.....	2:—	kr.	per	tur	fram	och	åter
»	»	$\frac{1}{1}$	1918— $\frac{31}{8}$	1919	.....	3:—	»	»	»	»	»
»	»	$\frac{1}{9}$	1919— $\frac{30}{9}$	1922	.....	4:—	»	»	»	»	»
och	»	$\frac{1}{10}$	1922— $\frac{31}{3}$	1934	.....	3:60	»	»	»	»	»

Av ovanstående uppgifter beträffande arbetstid och ersättning torde framgå, att anställningen i postverket icke kan anses hava utgjort Rönnbäck's huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla.

Enligt de av Kungl. Maj:t i brev till generalpoststyrelsen den 20 juni 1913, 28 juni 1918 och 28 februari 1930 efter riksdagens hörande fastställda grunder beträffande ålderdomsunderstöd till poststationsföreståndare samt lant- och lådbrevbärare saknar generalpoststyrelsen befogenhet tilldela understöd åt postförare, vilka — utan att hava verkställt lantbrevbäring — alle-

nast forslat slutna poster mellan två eller flera postanstalter. Emellertid har riksdagen i enstaka fall beviljat sådana postförare årliga understöd. I vederbörande bankoutskotts utlåtanden i dessa ärenden har dock — i överensstämmelse med generalpoststyrelsens uppfattning — alltid framhållits, att understöd till f. d. postförare bör förekomma endast i de fall, då särskilda omständigheter föreligga, såsom t. ex. skada genom olycksfall under tjänsteutövning eller synnerligen lång anställningstid under sällsynt svåra och krävande förhållanden.

Då sådana särskilda omständigheter, som ovan anförts, icke äro för handen i förevarande fall, har generalpoststyrelsen vid prövning av en utav Rönnbäck till styrelsen den 10 januari 1929 ingiven framställning om understöd funnit densamma icke böra föranleda någon generalpoststyrelsens åtgärd. Av samma skäl anser generalpoststyrelsen sig icke heller nu kunna tillstyrka bifall till föreliggande motion om understöd åt Rönnbäck.»

Statskontoret har under hänvisning till vad generalpoststyrelsen anförut och under erinran om beslut av 1933 års riksdag i fråga om väckt motion angående understöd åt förre postföraren J. G. Myhrberg (bankoutskottets utl. nr 35, p. 10) funnit sig böra avstyrka bifall till den föreliggande motionen.

Såsom generalpoststyrelsen erinrat, har understöd till postförare — vilka icke kunna betraktas såsom befattningshavare i postverkets tjänst — hittills pläгат beviljas endast då särskilda omständigheter förelegat, såsom t. ex. skada under tjänstutövning eller synnerligen lång anställningstid under sällsynt svåra och krävande förhållanden. I likhet med generalpoststyrelsen anser utskottet, att i här förevarande fall icke kunna åberopas omständigheter av den art, att de utgöra tillräcklig motivering för beviljande av understöd av statsmedel. Utskottet får därför avstyrka bifall till motionen och hemställa,

Utskottet.

att förevarande motion II: 18 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

II. Trafikmedel.

30:o.

Städerskan Anna Sofia Persson, född Karlsson. I en den 5 mars 1937 dagtecknad proposition nr 259 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 22 föreslagit riksdagen medgiva, att städerskan vid statens järnvägars maskinavdelning i Alvesta Anna Sofia Persson, född Karlsson, må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 408 kronor, att utgå av trafikmedel.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Persson är född den 12 december 1865 och således 71 år gammal;
att hon sedan den 1 september 1917 eller alltså under nära 20 år varit
anställd såsom rumstäderska vid statens järnvägars maskinavdelning i Al-
vesta;

att städningsarbetet för Persson tagit i anspråk en tid av 4 à 5 timmar
dagligen;

att hennes ersättning för nämnda arbete alltsedan augusti 1928 utgjort 119
kronor i månaden eller alltså 1,428 kronor för år räknat;

samt att Persson, som är frånskild, åtnjuter underhållsbidrag av sin förre
man med 30 kronor i månaden.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande fram-
ställning.

31:o.

Förra städerskan Kristina Rydén, född Andersdotter. Kungl. Maj:t före-
slår i punkten 23 av förevarande proposition riksdagen medgiva, att förra
städerskan vid statens järnvägars maskinavdelnings överliggningsrum i Näs-
sjö Kristina Rydén, född Andersdotter, må, räknat från och med den 1
oktober 1936, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 528
kronor, att utgå av trafikmedel.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Rydén är född den 12 oktober 1860 och således 76 år gammal;

att hon under tiden 1 oktober 1906—30 september 1936 eller alltså under
sammanlagt 30 år varit anställd såsom städerska vid statens järnvägars ma-
skinavdelnings överliggningsrum i Nässjö;

att hon för fullgörande av henne åliggande städningsarbete måst anlita ett
biträde, vilket hon själv fått avlöna;

att hennes eget arbete såsom städerska krävt en daglig arbetstid av minst
8—10 timmar;

att Rydén i ersättning för ifrågavarande städningsarbete dels uppburit en
kontant avlöning, som före maj månad 1934 utgått med växlande belopp,
högst 165 kronor för månad, och efter nämnda tidpunkt utgjort 148 kronor
för månad eller 1,776 kronor för år, dels ock åtnjutit förmån av fri bostad
jämte värme och lyse, vilka naturaförmåner uppskattats till ett sammanlagt
årligt värde av 420 kronor;

samt att det av Rydén avlönade biträdet såsom ersättning för sitt arbete
åtnjutit en kontant lön, vilken senast utgått med 35 kronor i månaden, jämte
förmån av fri bostad och kost.

Utskottet hemställer,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riks-
dagen bifallas.

III. Statens vattenfallsverks medel.

32:o.

Förre kanalverksarbetaren Erik Alfred Olofsson Mattsson. I en den 5 mars 1937 dagtecknad proposition nr 259 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 24 föreslagit riksdagen medgiva, att förre järnarbetaren vid Trollhätte kanalverk Erik Alfred Olofsson Mattsson må, räknat från och med den 1 januari 1937, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 540 kronor, att utgå av statens vattenfallsverks medel.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Mattsson är född den 12 november 1880 och således 56 år gammal;

att han under tiden 10 september 1909—12 augusti 1910 varit anställd såsom hjälpmaskinist och hjälpmontör vid Trollhätte kanal- och vattenverk, kraftstationsbygget;

att han under tiden 25 april 1911—19 oktober 1926 innehaft anställning såsom järnarbetare vid Trollhätte kanalverk, från vilken anställning han avgått på grund av sjukdom;

att hans sammanlagda anställningstid i statens tjänst således uppgått till omkring 16 år 5 månader;

att Mattssons avlöningsförmåner under de fem sista åren av anställningstiden vid kanalverket, med undantag dock för de sista åtta månaderna, under vilka han uppburit sjukavlöning från verket, utgjort i medeltal 2,458 kronor för år;

att vederbörande häradsrätt genom beslut den 26 november 1926, vid vilken tidpunkt Mattsson var intagen å sinnessjukhus, förklarar Mattsson omyndig;

att Mattsson, som även senare vistats å sinnessjukhus, senast under tiden 28 januari 1930—29 april 1934, på grund av sinnessjukdom och hjärtmuskelinflammation är oförmögen till arbete och att hans arbetsförmåga med största säkerhet är att betrakta såsom för framtiden bestående;

samt att han år 1918 blivit delägare i statens vattenfallsverks pensionskassa för pensionering av icke-ordinarie personal men att hans delägarskap i nämnda kassa på grund av ändrade bestämmelser i reglementet för kassan upphört från och med den 1 juli 1920, därvid kapitalvärdet av de av honom till kassan erlagda pensionsavgifterna inbetalats till pensionsstyrelsen för beredande åt honom av pension jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring.

I motion II: 85 hemställer vidare herr *Olsson* i Mellerud, »att riksdagen måtte besluta medgiva Erik Alfred Olofsson-Mattsson, Olovsberg nr 3, Trollhättan, vilken efter en mer än sextonårig anställning vid Trollhätte kanal-

verk måst lämna denna sin anställning på grund av sjukdom, ett årligt understöd med belopp, som kan anses skäligt».

Utskottet.

Utskottet tillstyrker, att pension beviljas Olofsson Mattsson med av Kungl. Maj:t föreslaget belopp. Utskottet hemställer förty,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning och i anledning av ifrågavarande motion II: 85, må medgiva, att förre järnarbetaren vid Trollhätte kanalverk Erik Alfred Olofsson Mattsson må, räknat från och med den 1 januari 1937, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 540 kronor, att utgå av statens vattenfallsverks medel.

Stockholm den 12 april 1937.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Åkerberg, Ehrnberg, Berling, Nilsson i Mölndal, Danielsson, von Horn och Bodin i Visby;

från andra kammaren: herrar Holmgren, Lovén, Osberg, Andersson i Munkaljungby, Andersson i Lindome, Mattsson, Sundström i Vikmanshyttan och Jonsson i Haverö.

Reservation

vid punkten 27 (ang. pension åt telefonvakten Hilda Emerentia Werner) av herr Lovén, som under hänvisning till att Werner icke varit i statens tjänst anställd yrkat,

att riksdagen må avslå Kungl. Maj:ts förevarande framställning.